జలదాంగన

(పద్యకావ్యము)

కవికోకిల

దువ్వూరి రామిరెడ్డి

కవికోకిల గ్రంథమాల

పెమ్మారెడ్డిపాళెం — ఎల్లాయపాళెం (P O)

నెల్లూరు జిల్లా

ప్రథమ ముద్రణము 1920
రెండవ ,, 1936
మూడవ ,, 1955



మూల్యం ఆరుఅణాలు

జలదాంగన



కవికోకిల

దువ్వూరి రామిరెడ్డి



జలదాంగన

నీఁగువునీరునఁ బండి రాణించుచున్న
పైరుపొలముల విహరించు పాటలక్ష్మి
యొఱపుఁబయ్యెద బంగారు మెఱుపులనెగు
సంజనిగ్గుల వరిమళ్ళ చాయలాలికె!

పొలముల కాలకేఁపుటకుఁ బ్రొద్దుననేఁగిన కాఁపుబిడ్డ లా
వుల పదధూళిసోఁక నెడవోయెడు దూడ లదల్చికొంచు నిం
పుగ చికిలించు వేణురవము ల్పలికించుచు గూళ్ళఁజేరు ప
క్షులకును మున్నెయూరిదెసకు న్మరలించిరి యాలమందలన్

గగనసీమంతినీ కంఠ గళితమైన
మల్లె పూదండ రేకులు దుల్లెననఁగఁ
బైనఁ జరియించు కొంగల బారు లెంతొ
యలరు చుండెను దర్శనీయంబులగుచు

ప్రకృతి యెల్లను శాంతమై పరఁగుచుండ
శాలి కేదారములలోనఁ జలగాలి
నల్ల నల్లన విహరింప నుల్లమందు
నంతులేని యానందంబు నందుచుంటి

కనుఁగొనుచుండఁగా జలదకాంతల కుచ్చెలకోక చెంగలం
దనరు జపాసమార్ద్రరుచి దగ్గను, దిక్కుల నుప్పతిల్లె నం
తనె యిరు, లక్కడక్కడను దారకలుం గనుపట్టె మిక్కుమం
చనయము మిన్నురుంబురువు లాడుచునుండెను జేఁగ ట్లలర్

గగన రత్నాకరంబు నాగ్రహమునొంది
కాలమనెడు నగస్త్యర్షి, కమలబాంధ
వాంశునీరమ్ము గ్రోలిన నచటఁ దోఁచు
రత్నములనంగ నక్షత్రరాజి మెఱయు.

అంత సుధాంశుబింబము వియత్తలమం దుదయించె నా రతీ
కాంతుఁడు యామినీరమను గాంచుటకుం జను వేళ మల్లెపూ
బంతి శతాంగముం జలదబాటఁ జకోరపు వారువాలచే
వింతగఁ బూన్చెనా మొయిలుపిండిహిమంబుగ రేఁగునట్లుగన్

జలదాంగన

గగన స్రవంతికా కల్లోలడిండీర
ఖండంబు లభ్రమ్ము గప్పెననఁగ,
నందన కల్పద్రు సందోహములు పూచి
యెల్లెడఁ బుప్పొడి చల్లెననఁగ,
ప్రాగద్రి శిఖర ఘర్షణమునం దొలివడి
యుడుభర్త యమృతంబు నొలికెననఁగ,
ఉన్మత్త కరిదంత దీప్తులాకాశ ద
ర్పణమున బింబించి వఱలెననఁగ,

శర్వరీ మందిరాంతర స్థంబులైన
హీరమణి దీపముల కాంతి సారమనఁగ
మెత్తఁదనమును శైత్యమ్ము మిళితమైన
పండువెన్నెల నల్గడ నిండుకొనియె!

వెన్నెలఁజూడ నందమగు వేసముదాలిచి కొండనెత్తమం
దున్న పయోదమొండు పవనోపహతిన్ మెలమెల్లనూగుచున్
సన్నని యంబరంబటులఁ జందురుఁగప్పుచు వీఁగిపోవు చె
న్నన్నొ మనోహరాకృతుల నెత్తుచుఁ గన్నులఁగట్టె వింతగన్.

జలదాంగన

చూడనుజూడ నందమగు సుందరి రూపుధరించి, వేణి రా
పాడు జరీముసుంగు హరిణాంకు కళన్మిసలాడఁ గాంతునిం
గూడి నభో విహారవన కుంజతలంబుల సంచరించు పె
న్వేడుక రోహిణీ రమణి వే యురుదెంచెననంగఁదోఁచినన్

జలదకాంతను గాంచి యాశ్చర్యమొంది
కన్నువాల్పక నందమ్ము గనుచునుండఁ
గవి కుమారుఁడ నౌటఁ దక్షణాన నేను
భావమున నద్ద సారూప్యపదవిఁబొంది

చెలియ! యథేష్టరూపములఁ జిత్రగతిం జరియించె దీవు, నీ
చెలువముగాంచ మోహిడయినచిత్తముగూడఁజిగిర్చు, నేలొకో
వలిపపు మేన్ముసుంగునిడి వచ్చితివొంటిగ, వాసమెద్ది, యెం
దుల విహరింపఁబోయెదవు, తొందుదుకొందక నిల్చి తెల్పుమా!

నిన్నుఁగనుఁగొన్నదాదిగ నీదు చరితఁ
దెలిసి కొనఁ గౌతుకంబు చిప్పిలెడి నబల,
యెవరిదానవో? తలితండ్రు లెవరొగాని
ఘనుల సంతతిగా నీవుగానఁబడెదు!

అనవిని కాంత యిట్లనియె నంత మదీయచరిత్ర మింతయున్
వినుచు విషాదమోదముల విచ్చినచిత్తముతోడ దైవసృ
ష్టిని దలపోసి యబ్బురముఁ జెంద నభీప్సితమేని నాకథన్
వినుము కవీశ్వరా, ప్రణయవిస్మయముల్ తలపున్ హారి పగన్

నీవెఱుంగని వింతలు నిమనంబు
చొచ్చు శక్యంబుగాని దెచ్చోటఁగలవు?
ఐన నానోటఁజెప్పింప నాసయేని
వినుము పుట్టుపూర్వోత్తరంబును కవీశ!

జలజభవుండు సూర్యుఁడు నిశాకరుఁ డుర్వియు, దారకల్దిశల్
కులగిరు, లివ్వియివ్వి యనుకోఁబనియేల? సమస్తమున్
సలుపకమున్న నాదు సరసంబగు పూర్వపు రూపొనర్చె న
న్న లవము నాత్మసంస్తుతి యనంజనరెమ్మొయిఁ దత్వదర్శనుల్!

జంట నిసుంగులట్లు నను సంతసుసమ్మునుగాంచి మాయవా
ల్గంట యదృశ్యగాఁగఁ గడగండ్లనుసైపుచుఁ దల్లిలేని మా
చంటి తనమ్ము పుచ్చ, నిమిషమ్మును వీడనిమమ్ముఁబాప మా
యింటనుగాని గోళములు హెచ్చెను లెక్కకుమిక్కుటంబుగన్

జలదాంగవ

అనుజను గోలుపోయి మదియుం డెడవోని వినియోగ వేదనన్
వనరుచునుండఁ బృథ్వియను బాలయొకర్తుక చేరవచ్చి న
న్ననునయ వాక్యముల్పలికి, యార్తి యొకింత శమింపఁ జేసినా
మనమున కెక్కుడాస్యమున మాగృహమం దెవసించియుండినన్,

కాలుఁ డనియెడు సుందరాకారుఁడొకఁడు
మమ్ము నిరువుర నీక్షించి మానసంబు
ప్రణయముగ్ధంబుగా వచ్చి వలపు దెలిపి
పరిణయంబాడె సౌఖ్యసంపదలు పొదల

కొన్నిదినాలు మువ్వురముఁగోరికలీరికలెత్త సౌఖ్య సం
పన్నతఁ గాఁపురంబు సలుపన్ ఫలియించెను నాదుగర్భ, మా
పన్నతనొంది పృథ్వి మదిఁ బాటిలునీసున నాసుఖంబు సైఁ
పన్నరింత లేక చలపట్టి గృహంబుఁన బోరు వెట్టుచున్

ఆక్రమించెను నావాసమందుఁ గొంత
స్థలము, 'నదియేమె' యన్న 'నీసవతిఁగా నె
హక్కు లేదఁటె? నాకింట' నని యెఁ బృథివి,
చేరదీసిన ఫలితంబు సిద్ధమయ్యె!

ఇది పతిచనవని గనుఁగొని
తుద కేమియుఁ జేయలేక దుఃఖముపాలై
కుదురెఱుఁగక తొందరపడ
నొదవెను నీఫలమటంచు నూరకయుంటిన్

అంతటఁ గొన్నేండ్లకు నా
కాంతకు సంతానవృద్ధి గలిగెను సైనం
బంతంబు విడదు న సయి
నంతింతకు లేని తగవులాడుచు నుండున్

సవతులకు గిల్లు జగడాలు సహజమైన
బిడ్డలైనను నొ డొఖ ప్రీతిమెయి,
నొఱవు పొరపొచ్చములు లేక యుండురన్న
నదియు నొనఁగూడదాయె నీర్ష్యాళులగుట

అసురులకు న్నిలింపులకు నయ్యెడు తియ్యని పోరులట్ల వె
క్కసముగ మాయపత్యములు కయ్యములాడుచునుండఁ బ్రొధ్వి
యుం గసిగొని మందమేలమునఁ గాంతుని చిత్తము మ్రిచ్చిలించి
యుం పెసంగెడు బుద్ధి నాత్మజులకీ నొనరించె రహస్యరీతిగన్

పైతృకంబగు "బుద్ధి" సంపదనుబడసి
విఱ్ఱవీగుచు మమ్ముల వెతలఁగుడుప
నెన్నొ సాధనములఁబన్ని యెట్టయెడకు
నాదు సంతతిఁబట్టి తినంగనైరి

అంతంబోక మదీయగర్భమున గోప్యంబౌనటుల్ చేర్చినే [ముల్
నెత్రో మక్కువ దాచియున్నమణులన్ హీరంబులున్ ముత్య
కాంతింజిల్కు పగివాళవల్లులు బలాత్కారంబుగా నాచికో
శాంతింజెందునె నామనంబెటులనోసైరించుకోఁ బోయినన్?

తనరె బలంబటంచు నిదిధర్మమధర్మమనాక కార్యముల్
పొనరుచు పృథ్వీశంతతుల పోతరముంగని యింతగర్వముం
డినఁగొనసాఁగుటే కడకు డెప్పర మౌనని యెంచికొందు, నం
తనె శివమేల? యెప్పుడయినం దుదిదాకవె దుష్టకల్పనల్?

తమకు బలంబు శౌర్యమును ధైర్యమునిచ్చి సమస్తసౌఖ్యముల్
క్రమముగఁగూర్చి వెరినికరంబు పదానతమౌ సమీకమా
గ్రము గనిఎంచుబుద్ధి ముదర ద్విషమించి నిజాశ్రయంబుగూ
ల్ప మొదలువెట్టుఁ, బరిపాటికి మించిన నిర్దయాఁ గదా!

ప్రకృతిశాస్త్రంబు విద్యయు భవ్యకళలు
గావసంపూర్ణతకుఁ దోడుపడుటమాని
ప్రజల నాశనమందె పర్యాప్తమగుట
దాపురంబయ్యెఁ బుడమికిఁ బాపఫలము

నాతలుచేసి, నాహృదయ నాళములెల్లను జుంజురౌనటుల్
త్రోవలుదీసి, యాత్మకడఁదోసి, శరీరసుఖంబె గోరి యీ
వ్యావిలచిత్తులై తుదకు నందఱు భోగము కారణంబుగం
గావలమెత్తిపోరిరి వశావశులై తమతల్లి బెగ్గిలన్

గారవించిన నాగరికంబు కడకు
ధూమ ఫూత్కారములలోనఁ దూలిపోయె
మనుజసంతాన మాహవ మత్సరమునఁ
గంతదశనా వినోదంబు గడపు నహహా!

నన్నుఁ బెట్టిన కష్టంబులన్ని సవతి
పొందుచున్నది పుత్రిల మూలమునను,
కన్నబిడ్డల నెత్తురు కాల్వలందు
నీఁదుచున్నది పృథ్వి వహించి యెటులో!

కోరుచుండిన తరుణంబు గూడికొంట
సవతి పుత్త్రుల రక్తంబు చవులువుట్టఁ
దనివి దీఱఁగ నేను సంతానములును
దాని వారము క్షీరపూరంబు లటుల!

మాటకుమాటవచ్చి చనుమానముతో నిటులంటేఁగాని నా కేటికి మున్నమున్న శమియించిన గాథలు ద్రవ్వికోఁగ, నా పాటికి నంతరాళమునఁ బర్యటనం బొనరించి పిన్నబి డ్డాటల నాడికొందుఁ బవనార్భకుఁడర్మిలినన్నుఁగూడఁగన్,

అనవిని పల్కితి జలదాం
గన, యిట్టిసుయూఎ మెటుల ఘటితంబయ్యెన్?
మునువున్న వనధిరూపం
బును నెట్టుల మార్చితివి అపూర్వప్రరీతిన్?

తెలుపుమటన్న, నానవును దెల్పుటకు న్విషయాంతరంబు వ
ర్తిలుటయు నెట్టులో మఱచితిన్, వినిపింతును శేష,మిద్ధరన్
గలుములు లేము నెప్పుడు వికారము లొందక యొకరీతి ని
శ్చలముగ నుండఁబోవనెడు సామెత సీ తెలుఁగంగ రానిదే?

కొన్ని దినములు చీఁకటి కొన్ని నాళ్ళు
వెన్నెలనియెడు లోకోక్తి విదితమయ్యె,
నాకు మనసీక వర్తించు నాహృదీశుఁ
డెలమి వశవర్తియయి నన్నె వలచియుండ,

ఒకనాఁడిద్దఱ మిష్టగోష్ఠిఁ బ్రణయం బుప్పొంగి లోకంబుదోఁ
పక సౌఖ్యంబులఁ దేలియాడి కడకున్ భావంబు శాంతింప నా
యకలంకంబగు పారవశ్యమును నెయ్యం బారవర్షించి మా
మక సౌందర్యరసాబ్ధి నీఁదుచు వచోమాధుర్య మేపారఁగన్,

కాంతుఁడు ముద్దుచెక్కిళులు కమ్మనినవ్వు మునుంగులోన సం
తత రాని నౌఱు రచియింపఁగ నింపగురీతిఁ బల్కె 'నో
కాంత క్షమింపు మున్న నినుఁగన్నులఁ గప్పికొనంగ లేక య
త్యంత ముపేక్షతో మనము దాఁచిన నావిరసంపుఁ జైదముల్!

'వడలె గ్రహచార వేళయుఁ' బృధివియన్న
నివ యన్నను వేఱేమి నీరజాక్షి
మునుపు సలిపిన యపరాధములను మఱచి
నన్ను నీదాసునిగ నేలు మున్న వినవె?

‘కలదు రహస్యమొంగు, కినుక న్వహియింపకు మోపమంచు నేఁ
జెప్పక యూరకుంటిఁ బోలఁతీ! గతమెప్పటికిన్ గతంబె, యం
దులకు విచారమేల? ననుదుష్టుఁడ నంచు దిరస్కరించి నం
జెలిమి నెఱింగి దగ్గరకుఁ జేర్చిన నియ్యవె పాపపుణ్యముల్?’

అని మగవారికిం దెలుప నళ్కుజనించెడు నెన్నొతియ్యముల్
మనము గరంగఁబల్కి నను మన్ననవేడి, యనంతరంబు జం
కును గపటప్రచారమునకు న్వాడనవ్వను సిగ్గుదోఁప ని
ట్లనియెఁ బ్రియుండు నాతలఁపులాకుల పాటున సంచలింపగన్

వనితా! యేమని చెప్పవాఁడఁ? బ్రణయవ్యామోహచిత్తుండనై
౧ను గాలుఁడను పేరఁ జేరితిని నే నీరేజబంధుండఁ బ
చ్చని గుఱ్ఱంబుల తేరిపై గగనసంచారంబు గావించుచుం
దును, నారూపమెఱుంగఁ గోరికయినం దోడ్తోన వీక్షింపుమీ,

అని వచియించి, కాంచనశతాంగము హీరకిరీటమొప్ప మో
హన రవకాంతులీనెడు సహస్రకరంబులతోడ వెల్గుచున్
గనులకు వెక్కసంబగుచుఁ గానఁబడం దలయెత్తిచూడలే
క నిలిచియుంటి నూరక వికారము నొందని జాతిబొమ్మగన్

అంత నిజస్వరూపము దయామయుఁడై కుదియించి సూర్యుడం
'గాంత' ప్రభాతకాలమునఁ గాంచనచేలము దాల్చి నామనం
బెంతయు మ్రుచ్చిలించితివి యింక నినున్విడనాడఁజాల, నా
చెంతనె సర్వసౌఖ్యములు చేకుఱఁ గాఁపురముండుమీ' యనన్

కలఁగోఁదోఁచెడు వింతమార్పులటులం గాలంబునందోఁచె నీ
జలజాతాప్తుని బ్రత్యహంబుఁ గనుదున్ సంతోషమేపార నీ
చెలువంబుం గమనీయమూర్తియును నే సేవింపలేదింత కో
చ్చెల! నాభాగ్యము పండెఁగావలయు నీచిత్రంబు సంధిల్లుటన్

ఒక్క నిమిషంబుకోన నాయుల్లమపుడు
పూలతేఁకుల ఱెక్కలఁబూని యెగిరె
స్వర్గపవనంబు వీచు నావరణమునకు
నౌర! రూపాంతరం బెత్తినట్టు లయ్యె

అభ్రసంచారియౌ మోహనార్కుఁడేడ?
క్రింద ఘోషించు నేనేడ? క్రీడయేడ?
అందరాని ఫలంబుల కాసచేయు
నట్లు ప్రణయ పర్యవసాన మౌనొ యేమొ!

అని తలపోసికొంత, ప్రణయంబు ముదంబు విషాదముఁ బూనం బునఁ బెనఁగొన్నలోనణగఁబుచ్చి హ్రాదీశునిగాంచి కాంత యి ట్లనియె, మనోహరా, గగనమందుఁ జరించెదుమీకు నాకు నె ట్టనువగుఁ గాఁపురంబు మునుపట్టు లెవృత్తము భావికాలముఁ

అయిన ననుకొందు, మీదు పాదాంబుజముల
రజములకు నైన సరిపోఁ దరహ్నె నాకు?
అట్టి నన్నును వలచి రూపాంతరంబుఁ
దాను కెంతయు నాపూర్వ పుణ్యమే మొ!

అనవిని సూర్యుఁడిట్లనె
మనమున నెళ్లెంతో నీవుమానిని, నీ రూ
పును గాంచ దివ్యసుందర
తినువటు గన్పట్టునాకుఁ, దథ్యంబిదియుఁ

శీకరమౌక్తికంబుల రచించిన కంకణపాళి మాలివ వీ
చీకరముల్ మనోహరపుఁ జిట్టకముల్ పచరింపఁ జాఁపి సం
ధ్యాకమనీయవేళల ముదంబున నం గవుఁగింటఁ జేర్చు నీ
నాకతము న్మదిందలఁప స్వర్గసుఖమ్ము నధఃకరింపదే?

అభ్రసామ్రాజ్యమునకుఁ బట్టాభిషిక్తుఁ
జేసెదను రమ్ము నాతోడఁ జెలువమిన్న
లోక మెల్లను నీయాజ్ఞ లోఁగియుండ
నేలెదవుగాక సస్యవిశాలధాత్రి!

అని కరముల్ సహస్రమును నల్లఁ జాఁపి ప్రమోదబాష్పబిం
దు నికరముల్ దొరఁగ నవతోయజమిత్రుఁడు గౌఁగిలింప, నే
ను వచియింతు బాష్పమయునై యుపగూహనమందె లీనమై
తి. తదనంతరంబు నను దేఁటువఁ జేర్చె నభోంతరాళముఁ

వలిగాలిం దనుతాపముం దొఱఁగి దివ్యంబైన యీరూప ము
జ్జ్వల శంపాభరణంబులుం గలుగ నే సంతోషముం బొంది ని
చ్చలు వాతార్భకతోడ నీతలములన్ సంచారముం జేయుచున్
మలనెత్తంబులఁ దీవటీ వరుల లోనం జేరి క్రీడించుదున్

సాంధ్యవేళల ఎడమటి చదులయందుఁ
బాటమరించెడు నపరంజి పొడుపుటేటి
యందు నీరాడి, పెన్నెఱు లార్చుకొనుచు
వచ్చుచుందును గవుంగ భావంబు లలర!

పండువెన్నెల లలరు శర్వరుల యందు
వలిపపు ముసుంగు నోరగా వలను పఱచి
వెన్నెల పురుంగు పిల్లల చిన్నినోళ్ళ
నమృతకణముఁ బూని తు నెయ్యంబు గగుర

ప్రొద్దువొడపున విదియ కొమ్ంబువులయందుఁ
గాఁపురంబుండు నిందిర కంఠసీమ
మంచుతుంపర ముత్యాల మాలగట్టి
వైచుచుందును నానందవర్ధనముగ

అభ్రగంగా ప్రవాహంబు నవల దాఁటి
గమ్రమణుల సురేశుండు గట్టినట్టి
యింద్రధనువను వంతెన నెక్కిపోదు
జలక మాడిన తెరవంటి చెలులతోడ

కనులకు నిచ్చ క్రొత్తలయి గానఁగవచ్చెడు వింతలెల్ల నేఁ
గనుచు నభోంతరాళమునఁ గాంతునితోడ వసించియుంటి నం
తన మఱకొన్నినాళ్ళకు నతర్కితరీతి నెఱుంగనయ్యె నా
యినుని ఎసాళిమోస, మిఁక నెంతయొనర్పఁగ నంగవింపఁడో!

పొద్దున శయ్యనీడి చెలి పోయెదనంచు వచించి యేఁగుచో
నెద్దియొ సందియమ్ము మది హెచ్చ రహస్యపురీతి వెన్నడిన్
సద్దొనరింప కేఁగఁ జల్లఁగఁ బోయెను నంగి మెల్ల నిం
కెద్ది వచింతునో కలుగనే కలిగెన్ సవతమ్మ నాకనున్!

నను నటు నమ్మఁబల్కి గగనంబులకుం గొని తెచ్చి, పూర్వపుం
దనుఁ దొలఁగఁజేసె, మమత న్ననుఁ జాయని పిన్నపాపలన్
నగఁ దోయించరలేఁ విడనే విడివచ్చితి నింతకున్ ఫలం
బవఁగ సరోజినీసఖిని గర్విరిఁ బె డిలియ్యఁ గ్రమ్మఁగన్!

అలరులబంతి యట! తనువందిన కమ్మని మోహమంట! సొం
పొలుకు మిఠారియట! తనయుల్లమునం గలకోర్కె పంటయం
ట! లలితచిత్ర యానట గనంగన ముద్దులమూటయంట! యీ
పలుకులఁ గొంతుఁజే సవతిఁబల్కఁగ నేవిని యెట్టులోర్వఁగన్?

కొదమ పిసాళి తుమ్మెదల గుంపు ఝుఝుమ్మని పాటపాడ వా
యుదళిత చంచలోర్మికల యుయ్యెలనూఁగుచు జిల్గుమంచు ప
ద్మ్యొదవర మోముదోఁపఁగ పయిన్ ముసుగట్టుల వైచి పద్మినీ సుదతి
పరిమోదము గొలుప సూర్యుఁడు నావలిపమ్ము దీయుచున్

అలరులమిన్న, రమ్మని సహస్రకరంబులఁ గౌఁగలింప నా
జలజ లతాంగి యంగమున సన్నవిపుల్కలు నాఁటవోసిన
ట్లలరఁగ నింతమోము నీఁకనంతగ విచ్చి యొయారపుం డెఱం
గులఁ బతిచిత్తముం బడయ గోడడకి పదె నన్ను మిత్రమా!

కామినికి బ్రాణతుల్యుఁడౌ కాంతు డెవతొ
యొకతె వలపింప ముగ్ధుఁడై యుల్లమిచ్చి
మొదటి కాంత నొప్పరికించి పోవుఁ దెఁగు
గొంతుఁ గోయలేఁడే తడిగుడ్డఁ జుట్టి?

ఖరకరుండఁట! లోకంబుగాల్చునంట!
అట్టివానికిఁ జిత్తమింకెట్టు కోమ
లంబుగా నుండు? మోహవిలాస ముగ్ధ
నౌటఁ గపటంబుఁ దెలిసికోనైతినకట!

నన్నొక భోగకామిని యనం దలపోసి యభీష్టసిద్ధి యౌ
ట న్నను వీడనాడి కులట న్జలజాంగనఁ గూడెనేమొ! యీ
తెన్ను నెఱుంగకుంటఁ గడ తేఱఁగ రాని సపత్నిమత్సరం
బెన్నుచు వంతలం గుడుచు చెట్టులో కాలము పుచ్చ నేర్పడెఁ

ఇది యిటులుండఁగానె మఱి యింకొకవార్త వినంగనయ్యె న
య్యది వినఁబుంట నుప్పిడిసయట్టుఁల, గాల్చినసూది వీనులం
దదిమినరీతి నయ్యె నవురా! తరుణార్కుని దుండగంబు దా
నిదివఱ కొక్క ఛాయయను నింతిని నిల్లె యొనర్చెనంటకా!

అంతకంతకుఁ బతి యకృత్యములు హెచ్చఁ
జల్లనై చిన పాలునా జవి మనము
విఱుగ నాత్మహత్యయుఁ గొంత ప్రియమటంచు
నంత హిమగిరి కేఁగఁ బ్రయాణమైతి

అంచలబారు మానస సరోంబు విహారము గోరి పోవుచోఁ
గాంచి తటస్థమయ్యె విధికల్పన నర్హపుదారితో డటం
చెంచి, యలంత లేక పథ మేడ్తె అనాగ వచించు గాధ లూ
కొంచునె మంచుకొండ యెడకుం జనఁగల్గితి నాస పెంపునన్

అరరే! యేమని దెల్పుదాన సుకవీ యాకొండయందంబు! ని
బ్బరమై మంచాలికించు తెమ్మెరలు వీవన్ దిక్కు లివ్వంచుఁజూ
పఱు లెన్నంగ నశక్యమౌట, నచటం బల్లంబులు న్మిట్టలుం
దరులుం గాల్వలులోయలంచుఁ దెలియనా్రికుండఁ జూపట్టెడిన్

జలదాంగన

అంబుధరగర్భములు చీల్చు చాకసమున
హిమధరాధర శృంగంబు లెఱిగి యెదిగి
కన్నులకు నందు మేరలకన్న దాఁటి
తారకామండలంబును దాఁకుచుండ.

తరువులెల్లఁ దుషారంబు దవిలిగడ్డ
గట్ట, నద్దంపుఁదునకల కళలు దేలి
మంచు ముసుఁగులఁ బచ్చ రాణించుచున్న
చివురుటాకు జొంపంబుఁ జెలువుగొలుపు,

శీతగిరి గాంచినంతనే చిత్తమందు
వెలుఁగుచున్న సమర్షకీలలు శమించెఁ,
జుట్టుపట్టుల నడయాడి చూతమంచుఁ
దరలితిని మంచుగడ్డ నెత్తమ్ములకును

అనవిని నేను బల్కితిని 'యంగన' నీదగు భాగ్య మేమి చె
ప్పను! గనుఁగొంటివే కనులుపండువుగా హిమవద్ధరాధరం
బునఁగల వింతలన్నియుఁ? బ్రమోదము పుట్టెడి నీవుదెల్పఁగా
విని యిఁకజూచినం గలుగు వేడ్కలకుం బొలిమేరలున్నవే?

‘ఏనును నీపరికారముగ నెక్కడికైనను నేఁగు రూపముం
బూన వలంతినైన హిమభూధరశృంగము లెక్కియాడమో
దానఁ జివుక్కుమం చెగిరి దాఁటనె! యంతటి నోము నోఁకు లే
దో నచులక్కటా! గఱుంతో నోఁపువ్వుగ నైనబుట్టనే?

అనవిని యంబుదాంగనయు, నౌనవు! నాగిరి యంద మాడకే
వును జని చూడకున్న ననుబోఁటి వచించిన యంతమాత్రఁ దీ
ఱునె తమి, పుట్టతేనియలు గ్రోలినవాఁడు రుచివ్యాచింపఁ దీ
వును నెఱుఁగందరంబె యొకబొట్టయినం జవిచూడకుండినన్?

అవ్వఁగాని యటుమీఁద, నాకొండ మంచుగ
డ్డలుపీలఁ బగుళుల నొలుకుచున్న
సెలయేళ్ళు వెండికమ్ముల లీలఁ జాల్కొన
నటకేఁగి చలినీళ్ళ యందు దోఁగి
బలువైన మంచుతుప్పలు గాలిఁ దూలిన
నోరగా నటునిటు నోసరిలుచుఁ,
గన్నులుగట్టియుం గట్టక మాయమా
కలయట్లు నెల్లెడఁ గలయఁదిరిగి

విష్ణుపాదాబ్జమునఁబుట్టి విన్నువాఁక
వెడలు గుహ కడ నొకకొంత వేచిచూచి
శంకరుని యెద్దుగిట్టల జాడఁబట్టి
గదలిపోతిఁ గైలాస శృంగంబు దరికి

ఎడకాల మంజీర మింపుగా రవళింప
గుడికాల బిరుదందె గులుకుచుండ
వలకేలఁ గంకణమ్ములు ఘల్లుమనిమ్రోయఁ
గడికేలఁ చాప పెందొడవు లలర,
వలరొమ్ముపయ్యెద వలపుగుబ్బలి నిక్కఁ
గుడిరొమ్ము బూది నిగ్గులఁ జెలంగ,
ఎడమకొప్పెద దావులీను గేదఁగిపూవఁ
గుడితల నెలపువ్వు కొమరునూప,

డక్కి చేనూని, మేనులు సొక్కిసోలఁ
బ్రమథగణములు నాడుచుఁ బాడుచుండఁ
బ్రకృతి యాత్మయు మిళితమైనపగిదిఁ దాండ
వించు నర్ధనారీశ్వరు వేడ్కఁగంటి!

అక్కడనుండి దేవతల యక్కఱదీర్పఁగ మన్మధుండు దా
నెక్కటి పూవువిల్లు గొని యిందుకళాధరు నోఁపవచ్చినం
గక్కసమెత్తి నెన్నుదిటి కంటిసెకం గరఁగించినట్టి యా
పక్కకుఁబోయి చూడనటఁ బట్టదు పచ్చని పూరియేనియున్

బదరికాశ్రమ వాసులౌ పరమమునుల
యజ్ఞవాటులు నేఁటికి నలరుచుండు
నెండ కెండి వానకు నాని యిప్పటికిని
నమరు నచ్చోట యూపకాండముల గములు

అటనుండి విధి వశమ్మునఁ
జటరుహా వల్లీ నికుంజ తతుల మనం బు
త్కట మోదంబునఁ దేల్చెడు
మటుమాయల కొలనుగాంచి మంజులమనుచున్

విమలజలములఁ గ్రుంకిడ వేడ్కగలుగ
మునిఁగితినొ లేదొ యంతలోఁ దనువునందుఁ
బులక శక్యంబుగాని పెంజలియు వణఁకు
గదిరి యటునిటుఁ గదలు లాఘవము దొలఁగ,

అక్కటా! మోసమంచు శోకార్త నగుచు
దిక్కుదెస లేనిదాననై సొక్కుచుండి
ప్రాణమేఁగిన మెయి కట్టెవాలు నటుల
మంచురాయిగ నంతలో మారిపోతి!

అప్పటి వాయుదంత మిసుమైన నెఱుంగను, లేచి చూచుకో
న్నప్పుడు లేఁతసవ్వ లొలయన్ జలజాప్తుఁడు జేరవచ్చి న
న్నొప్పరికించినట్టి కొల యూరడగం బరిచర్య సల్పినం
దప్పుడు మించమం చడుగఁ దగ్గఱ నిల్చియె యుండె దీనుఁడై

ఆతని నవ్యగాంధి హృదయంబునఁ బట్టఁగరాని రోషము
త్ర్యాతతరీతి గుబ్బటిల నాస్యముఁ జూడఁగనైన రోసి నా
నూతనమైనరూపము గనుంగొని నిర్ఝరగర్భమందు సం
ప్రీతిగ లీనమైతి, నిదిమేలె యగుంగద నన్నుబోఁటికిన్!

పగ దలపక నాకష్టపాటు గాంచి
సవతి యైనను పృథ్వినాసరసఁ జేరి
యార్తి యొకకొంత శమియింప ననునయించి
న్నుఁ దనయింట నిలిపెను గొన్నినాళ్ళు!

అచ్చటఁ బచ్చపూమొలక లట్టులివి పగు పైరుచేల యం
దిచ్చక వచ్చినట్లు చరియించి యనంతర మూటకాల్వలం
జొచ్చి కొలంకులం గలువజొంపలు పుష్పవికాసకేళియఁగన్
హెచ్చిన సంతసంబున గృహాంగణ నిజాలయ మేఁగుదెంచఁగన్

బలిసి, కూలంకషంబుగఁ బ్రబలు నదులఁ
గలసి స్వస్థాన మేఁగితిఁ గాంక్షదీఱ
దేనికై మూఁగునీఁగ నెండెమటలఁ
బిల్ల లెల్లరు ననుగూడి ప్రియము విడి

కాని తనపేక్షచే నయిన కష్టము బిడ్డల ముద్దుముచ్చటం
గొంత శమింపఁజేయు చేఁటు కొన్నిదినంబులు పుచ్చి నొక్కనాఁ
డంతొ మనోహరాకృతి వహించి సరోజహితుండు రాఁగ నా
స్వాంతమిఁకేమి సెప్ప? రెపలాడెను బూర్వము విస్మృతంబుగాన్

ఎట్టులో తెచ్చికొన్న బిగింపు పోక యింతయు సళ్ళనిక లో
నట్టిటు వీఁగు చిత్తము రవంతయు స్వాలిదోఁషనీక యూ
పుట్టి పడన్ మొగింబుపయి నల్లమ సూపన జకిగొంకి నా
తట్టుకువచి సోమన కతర్కితరీతి గాఁగిలించినన్

జలదాంగన

ఏమిది? యున్నయంత తడవేమియు లేదుపగూహనంబునన్
గోమఱి బాష్పరూపనయి కూడనయేఁ? నభోంతరంబునన్
శ్యామల కోమలాంబుదమునై చరియించుచున్నదాన నిం
కేమన నేమిలాభము? కవీశ్వర, యాయెను బోయె నింతకున్

ఇంతకైనను సద్గుణవంతుఁ డగుచుఁ
గాఁపుర మగడు సేయుక గడపకున్న
నింక నీమాసముల నెవ్వరెఱిఁగివత్తు
రంతకూలికి విషమాను కాంత యెవతె?

అని వచియించుచుండునెడ నల్లనఁ జల్లనిగాలి వీవ నా
వనద లతాంగియు న్మనుఁగుపయ్యెద వే సవరించుకొంచు న
న్గని కవిశేఖరా, నిను వశాండమువీడి చనంగఁ జిత్త మొ
ప్పని యటులుండియుం జను టవశ్యకమాటనుఁ జింతగల్గెడిన్

నవురువెన్నల కమ్మదనాన నూరి
యవని యెల్ల నానందమయంబు గాఁగ
బండి యొరఁగిన మొలగోల్కు పైరుచేల
కడకు రమ్ము పరస్పరేక్షణము గలుగ,

అను చలవోకనేఁగు జలదాంగనఁ జూపులకందు మేరకుం
గనిగని, బాష్పపూరములు కన్నులఁ గాఱుచునుండ చిత్తమో
హాన శశి రాంశుబింబము వియత్తలమందు రహించియుఁ దెస
ల్గనఁబడ వౌర! యాత్మవికలత్వము కన్నులఁ గప్పివుచ్చుటన్

ఒలసెడు పిల్ల తెమ్మెరల యూర్పుల నీకలు మేన రేఁగఁగం
బులుఁగులు గూళులన్నిదుర బోవుచు, నెండినయాకుజొంపముల్
గలగలలాడ మేలుకని గమ్మఁగనార్చెడు నల్కడొక్కఁడే
చెలఁగెడి తోడుగా గృహముఁజేరి శయించితి వేగుజామునన్.

చల్లవెన్నెల, వలిమల, జలదకాంత
మంచుతుప్పలు, సెలయేళు, లంచబారు,
లిందు శేఖరతాండవ మేమొ యేమొ
కలను గాంచుచు నిదుర మేల్కాంటి నపుడె!

సంపూర్ణము.



అరుణా - ప్రెస్
నెల్లూరు